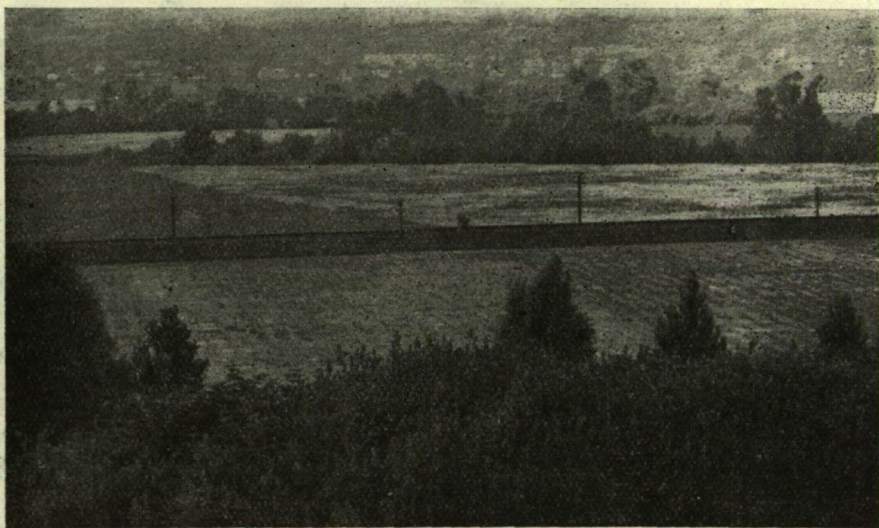

— Nem kívántam eltüntetni, együttes hatásukat sosem szégyelltem. Korábbi írásaimban nem nehéz felfedezni Szerb Antal, Halász Gábor, a fiatal Németh László egy-egy kedvenc ötletét, stiláris fordulatát. Újabb ösztönzőimet magam se találom, a tanítvány talán fejlődött azóta. A kötet összeállításakor a legfurcsább, váratlan tapasztalat: Lukács György rejtett, de állandó jelenléte. Az ő hatásától, úgy látszik, az sem szabadulhat, akit soha senki nem sejtett Lukács-tanítványnak. Egyetemistaként hónapokig birkóztam *A realizmus problémáival*, tizenöt év múlva a nagy *Esztétikával*; jó lett volna mindenestül elfogadni a tételeit, de nem sikerült. Lukács szuggesztivitását bizonyító paradoxon: áttételes hatása nemzedékem tanulmányíróinál éppen akkor érik be, amikor a szűkebb Lukács-iskola hovatovább annyi ágra oszlik, ahány eredeti tagot számlált.

— Még nem mondta ki az esszé címszavát.

— Főként szeméremből nem. Pályafutásom kezdetén az esszé polgári bomlásterméknek minősült, ma a Mikiegér ollózó életrajzírója is esszéistának hirdeti magát. Feledve, hogy esszét Montaigne és Bacon írt; aztán Marx, a *Bonaparte Lajos brumaire tizennyolcadikájába*. Mielőtt esszét mondunk, tanulmányozzuk — szerényen, a hasznosítás szándékával — elődeinket.

1972. október.

A SEGESVÁRI CSATATÉR